



Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
NIILA JÄÄSKINENA,
predstavljeni 18. oktobra 2012¹

Zadeva C-543/10

Refcomp SpA
proti
Axa Corporate Solutions Assurance SA,
Axa France IARD,
Emerson Network Power,
Climaveneta SpA

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Cour de cassation (Francija))

„Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Razlaga člena 23 — Klavzula o pristojnosti, določena v pogodbi med proizvajalcem in prvotnim kupcem artikla — Pogodba, ki se umešča v verigo pogodb, ki so jih podpisale stranke s sedeži v različnih državah članicah — Učinkovanje te klavzule nasproti končnemu kupcu tega artikla in zavarovatelju, ki je vstopil v pravice navedenega kupca — Morebiten vpliv neuporabljivosti člena 5, točka 1, navedene uredbe za neposredno tožbo končnega kupca proti proizvajalcu“

I – Uvod

1. Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Cour de cassation (Francija), se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah².

2. Ta predlog je bil vložen v postopku, sproženim pred francoskim sodiščem, v katerem se je proizvajalec s sedežem v Italiji proti francoskemu končnemu kupcu in – prav tako francoskemu – zavarovatelju, ki je vstopil v pravice tega končnega kupca, skliceval na klavzulo o pristojnosti italijanskega sodišča, določeno v prodajni pogodbi med tem proizvajalcem in prvotnim kupcem spornega artikla, ki ima sedež prav tako v Italiji. Zunaj tega posebnega primera je ta pravni izziv pomemben zato, ker se udeleženci v mednarodni trgovini pogosto zatekajo k sporazumom o izbiri sodišča.

3. Sodišče je tako pozvano, naj se opredeli glede vprašanja, ali člen 23 Uredbe št. 44/2001 dopušča – in če, pod katerimi pogoji – da se klavzula o pristojnosti, vstavljena v prvotno pogodbo, prenese na nadaljnje pogodbe v verigi pogodb, ki so bile zaporedoma sklenjene med gospodarskimi subjekti s sedeži v različnih državah članicah Evropske unije³. Sodišče mora – v skladu s svojo sodno prakso v zvezi z razširitvijo take klavzule, določene v konosamentu⁴, na tretjo osebo – odločiti, ali se je za

1 — Jezik izvornika: francoščina.

2 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42.

3 — V skladu s členom 1(3) Uredbe št. 44/2001 se izraz „država članica“ nanaša na vse države članice Unije z izjemo Kraljevine Danske.

4 — Sodbe z dne 19. junija 1984 v zadevi Russ (71/83, Recueil, str. 2417); z dne 16. marca 1999 v zadevi Castelletti (C-159/97, Recueil, str. I-1597), in z dne 9. novembra 2000 v zadevi Coreck (C-387/98, Recueil, str. I-9337).

ugotovitev (ne)učinkovanja sporazumov o izbiri sodišča nasproti tretjim osebam, ki s temi sporazumi niso soglašale, treba sklicevati na nacionalno pravo, ki se uporabi, ali pa bi bilo v zvezi s tem treba oblikovati samostojno materialno pravilo, kot ga je nedavno predvidel Evropski parlament pri prenovi Uredbe št. 44/2001⁵.

4. Predložitevna odločba tako vzpostavlja povezavo med to problematiko in sodbo Handte⁶, ki se nanaša na pojem „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu člena 5, točka 1, Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah⁷ (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), ki je v bistvu enak členu 5, točka 1, Uredbe št. 44/2001. Glede na to, da je bilo s to sodbo potrjeno, da pravno razmerje, ki združuje proizvajalca in končnega kupca, v skladu z razlago navedene določbe ni pogodbeno, se Cour de cassation sprašuje o vplivu te sodbe, kar zadeva uveljavljanje klavzule o pristojnosti, določene v pogodbi, ki jo je podpisal samo prvonavedeni subjekt, proti drugonavedenemu subjektu.

II – Pravo

5. V uvodni izjavi 11 Uredbe št. 44/2001 je navedeno, da „[morajo biti p]ravila o pristojnosti čim bolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca, pri čemer mora taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta pravde ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina [...]“.

6. Člen 5, točka 1(a), Uredbe št. 44/2001, ki je v oddelku 2 poglavja II z naslovom „Posebna pristojnost“, določa, da je v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji oseba s stalnim prebivališčem v državi članici lahko v drugi državi članici tožena pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti.

7. Člen 23(1) Uredbe št. 44/2001, ki je v oddelku 7 poglavja II in se nanaša na „Dogovor o pristojnosti“, določa:

„Če so se stranke, od katerih ima vsaj ena svoje stalno prebivališče v državi članici, dogovorile, da mora biti za spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali v zvezi z določenim pravnim razmerjem, pristojno določeno sodišče ali sodišča določene države članice, je pristojno to sodišče oz. so pristojna sodišča te države članice. Ta pristojnost je izključna, razen če se stranke niso dogovorile drugače. Dogovor o pristojnosti mora biti sklenjen:

- (a) v pisni obliki ali potrjen v pisni obliki; ali
- (b) v obliki, ki je v skladu s prakso, ki je ustaljena med strankama; ali
- (c) v mednarodni trgovini v skladu z mednarodnimi trgovskimi običaji, ki so znani strankam ali bi jim morali biti znani in ki so splošno priznani v mednarodni trgovini in redno upoštevani s strani strank pogodb istega tipa v okviru zadevne panoge.“

5 — Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. septembra 2010 o izvajanju in pregledu Uredbe št. 44/2001 (2009/2140(INI), P7_TA(2010)0304, uvodna izjava O in točka 13).

6 — Sodba z dne 17. junija 1992 (C-26/91, Recueil, str. I-3967).

7 — UL 1972, L 299, str. 32, konvencija, kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji.

III – Spor o glavni stvari, vprašanji za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

8. Družba SNC Doumer (v nadaljevanju: Doumer) je opravila obnovitvena dela na nepremičninskem sklopu v Courbevoieju (Francija), zavarovana pa je bila pri zavarovalnici Axa Corporate Solutions Assurance SA (v nadaljevanju: Axa Corporate), ki je imela sedež v Parizu (Francija).

9. V okviru teh del je vgradila klimatske naprave, ki so bile opremljene s kompresorji in ki:

- jih je proizvedla družba Refcomp SpA (v nadaljevanju: Refcomp) s sedežem v Italiji,
- jih je od družbe Refcomp kupila in sestavila družba Climaveneta SpA (v nadaljevanju: Climaveneta) s sedežem prav tako v Italiji,
- jih je nato družba Liebert dobavila družbi Doumer, za katero nosi pravice in obveznosti družba Emerson Network Power (v nadaljevanju: Emerson), zavarovana pri družbi Axa France IARD (v nadaljevanju: Axa France), pri čemer imajo te družbe sedeže v Franciji.

10. Pri vgrajenih klimatskih napravah je prišlo do motenj. Sodni izvedenec je ugotovil, da je do teh okvar prišlo zaradi napake pri proizvodnji kompresorjev.

11. Družba Axa Corporate, ki je vstopila v pravice družbe Doumer, ki ji je kot svoji zavarovanki povrnila škodo, je proizvajalca – družbo Refcomp, sestavljalca – družbo Climaveneta in dobavitelja – družbo Emerson tožila pred Tribunal de grande instance de Paris, da bi od njih iz naslova te napake zahtevala povračilo *in solidum*.

12. Toženi italijanski družbi sta izpodbijali pristojnost Tribunal de grande instance de Paris, pri čemer se je družba Climaveneta sklicevala na arbitražno klavzulo iz distribucijske pogodbe, sklenjene med njo in družbo Emerson, družba Refcomp pa se je sklicevala na klavzulo o pristojnosti italijanskega sodišča, ki je bila vključena v splošne pogoje prodajne pogodbe, sklenjene med njo samo in družbo Climaveneta.

13. Sodnik, pristojen za izvedbo predhodnega postopka pri Tribunal de grande instance de Paris je s sklepom z dne 26. januarja 2007 zavrnil ugovora nepristojnosti, ki sta ju vložili družbi Climaveneta in Refcomp. Ti družbi sta zoper navedeni sklep vložili pritožbo.

14. Cour d'appel de Paris je s sodbo z dne 19. decembra 2008 spremenilo izpodbijani sklep v delu, v katerem se je nanašal na zavrnitev ugovora družbe Climaveneta. Odločilo je, da Tribunal de grande instance de Paris ni bilo pristojno za obravnavanje tožbe proti tej družbi, ker se v verigi pogodb za prenos lastništva arbitražna klavzula prenese samodejno kot spremljevalna določba k pravici do vložitve tožbe, ta pravica pa spremlja preneseno materialno pravico, pri čemer homogenost ali heterogenost zadevne verige nista pomembni.

15. Vendar je Cour d'appel de Paris potrdilo zavrnitev ugovora nepristojnosti, ki ga je vložila družba Refcomp. Svojo odločitev je utemeljilo s tem, da se pravila glede posebne pristojnosti v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji, določena v členu 5, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ne uporabljajo za spore med končnim kupcem nekega artikla in proizvajalcem, ki mu te stvari ni prodal, saj naj bi taki spori spadali med zadeve v zvezi z delikti, ki jih urejajo določbe člena 5, točka 3, navedene uredbe, pri tem pa navedlo, da se člena 23 te uredbe ne sme več uporabiti, saj tožba nima pogodbenega temelja. Navedeno sodišče je tako menilo, da se klavzula o pristojnosti, dogovorjena med proizvajalcem in vmesnim prodajalcem, ne uporablja za zavarovatelja, ki je vstopil v pravice končnega kupca, in da je bilo tako francosko sodišče, ki mu je bil predložen spor, pristojno glede na kraj nastanka škode.

16. Zoper to sodbo Cour d'appel de Paris je družba Refcomp vložila glavno pritožbo, družba Emerson pa nasprotno pritožbo.

17. Cour de cassation je s sodbo z dne 17. novembra 2010 zavrnilo navedeno nasprotno pritožbo, v zvezi z glavno pritožbo, ki jo je vložila družba Refcomp, pa je odločilo prekiniti postopek in Sodišču postaviti ti vprašanji za predhodno odločanje:

- „1. Ali klavzula o pristojnosti, ki je bila v verigi pogodb znotraj Skupnosti dogovorjena med proizvajalcem [nekega] artikla in kupcem na podlagi člena 23 Uredbe [št. 44/2001] z dne 20. decembra 2000, učinkuje tudi za končnega kupca in – če je odgovor pritrdilen – pod kakšnimi pogoji?
2. Ali klavzula o pristojnosti učinkuje tudi za končnega kupca in zavarovatelje, ki so vstopili v njegove pravice, tudi če naj se člen 5, točka 1, Uredbe [št. 44/2001] ne bi uporabljal za tožbo končnega kupca zoper proizvajalca, kot je Sodišče odločilo v sodbi z dne 17. junija 1992 v zadevi Handte?“

18. Družbe Refcomp, Axa Corporate in Emerson, francoska, nemška in španska vlada ter Evropska komisija so Sodišču predložile pisna stališča.

19. Na obravnavi z dne 3. oktobra 2012 so sodelovali zastopniki družbe Refcomp, francoske in nemške vlade ter Komisije.

IV – Analiza

A – Uvodne ugotovitve

20. Sodišče je na podlagi zgoraj navedenih vprašanj za predhodno odločanje pozvano, naj se izreče glede širjenja klavzule o pristojnosti v verigi pogodb, ki so jih sklenile stranke s sedeži v različnih državah članicah, in zlasti glede pravnih učinkov take klavzule nasproti končnemu kupcu⁸, ki pogodbe, ki vsebuje to klavzulo, ni podpisal in se zdi, da v zvezi s tem ni podal svojega soglasja pod pogoji, določenimi v členu 23 Uredbe št. 44/2001.⁹

21. Čeprav predložitvena odločba ne vsebuje izrecne obrazložitve, je iz elementov v spisu razvidno, da vprašanja francoskega Cour de cassation izvirajo iz naslednjih podatkov.

22. Po eni strani je težava povezana z obstojem pravila notranjega prava, in sicer pravno teorijo, v skladu s katero velja, da čeprav imajo pogodbe običajno relativen učinek, saj vežejo samo stranke, ki so jih podpisale, pa vseeno pride do izjeme od tega pravila pri prenosu lastništva, saj se ta pogodba prenese na vse zaporedne kupce zadevnega artikla skupaj z – med drugim – vsemi spremljevalnimi elementi. Iz tega sledi, da lahko v skladu s francoskim pravom končni kupec nekega artikla vloži tožbo na pogodbeno odgovornost proti prodajalcu tega artikla ali proti kateremu koli posredniku, ki je ta artikel prodal, ali celo neposredno proti samemu proizvajalcu tega artikla.

8 – Poudarjam, da je v postopku v glavni stvari v resnici zavarovatelj, ki je vstopil v pravice končnega kupca, tisti, ki je vložil tožbo proti proizvajalcu, vendar je ta pravni položaj enak položaju, v katerem bi tožbo vložil sam končni kupec.

9 – Predlog za sprejetje predhodne odločbe je vložen le glede določb člena 23 Uredbe št. 44/2001, ki so splošne. Ne nanaša se na posebna pravila te uredbe v zvezi s klavzulami o pristojnosti, ki jih je mogoče vstaviti v pogodbe, ki vključujejo šibkejšo stranko, se pravi pravila v zvezi z zavarovalnimi pogodbami (člena 13 in 14), potrošniškimi pogodbami (člen 17) ali pogodbami o zaposlitvi (člen 21).

23. Po drugi strani si v francoski pravni teoriji, kar zadeva morebitno sistematično prenosljivost klavzule o pristojnosti – kot spremljevalne v razmerju do pogodbene pravice do tožbe, ki je sama spremljevalna k preneseni lastninski pravici – ki je vstavljena v prvotno pogodbo evropske verige pogodb za prenos lastništva, glede na sodno prakso Sodišča nasprotujejo tri miselne usmeritve:¹⁰

- po mnenju nekaterih avtorjev je takšno klavzulo vedno mogoče uveljavljati proti končnemu kupcu artikla, ki je predmet transakcije, kljub temu, da ni stranka te pogodbe in torej ni soglašal s klavzulo,
- po mnenju drugih avtorjev ne sme, nasprotno, nikoli priti do prenosljivosti,
- nekateri avtorji pa so zagovorniki vmesne rešitve, da je taka klavzula prenosljiva v nekaterih primerih, in sicer kadar so pravice in obveznosti prvotnega kupca v celoti prenesene na nadaljnje kupce.

24. Ta problematika ni značilna samo za francosko pravo, saj poznajo pravne ureditve nekaterih drugih držav članic enako pravno fikcijo.¹¹ Poleg tega izzivi v tej zadevi niso samo teoretični, temveč tudi gospodarski. Odgovor Sodišča na vprašani za predhodno odločanje bo namreč lahko imel pomemben vpliv, saj je pri operacijah v mednarodni trgovini zelo pogosto, da so klavzule o pristojnosti dogovorjene¹² in je torej zelo verjetno, da bodo zajete v verigah pogodb o prenosu lastništva, ki segajo na ozemlje različnih držav članic.

25. V zvezi s tem poudarjam, da je primer, v zvezi s katerim se sprašuje predložitevno sodišče, primer usode klavzule o pristojnosti, ki spada v „verigo pogodb znotraj Skupnosti“, ker imajo gospodarski subjekti, ki so stranke zaporednih pogodb v verigi iz spora o glavni stvari, sedež v različnih državah članicah. Natančneje, Sodišče mora podati stališče glede primera, v katerem sodi taka klavzula na področje uporabe člena 23 Uredbe št. 44/2001. V skladu z odstavkom 1 navedenega člena načeloma zadošča, da ima vsaj ena od strank spora – najsi bo tožeča ali pa tožena stranka – svoje stalno prebivališče v državi članici Unije¹³, kar je v tej zadevi izpolnjeno.

26. Poleg tega ugotavljam, da se vprašani za predhodno odločanje, postavljeni v tej zadevi, nanašata na „klavzulo o pristojnosti“, medtem ko določbe člena 23 Uredbe št. 44/2001 urejajo dve vrsti „dogovorov o pristojnosti“, ki hkrati zajemajo klavzule o izbiri sodišča, ki so v pogodbe vstavljene za namene bodočega spora, in dogovore o pristojnosti, ki so sklenjeni zunaj tega okvira, kadar je do spora že prišlo¹⁴. Kljub dvema kategorijama, sprejetima v navedenem členu, je treba po mojem mnenju – ob upoštevanju omejitve, ki jo je predložitevno sodišče uporabilo za področje svojega predloga, in specifičnega predmeta spora o glavni stvari – odgovore osredotočiti na ta vidik in torej navesti le „klavzule“ o pristojnosti, *in futurum* določene v pogodbah.

10 — V zvezi s tem glej izvlečke mnenja, ki ga je generalni pravobranilec – strokovni sodelavec P. Chevalier predložil Cour de cassation v sporu o glavni stvari, objavljene v „Transmission des clauses de compétence dans les chaînes communautaires de contrats: la CJUE va pouvoir trancher“, JCP izdaja G, 2010, št. 52, str. 2438, in v katerem je navedeno, da „se zdi, da [zgoraj navedeni] sodbi Handte in Russ, umeščeni v kontekst, dopuščata dve analizi glede pravne ureditve, ki se uporabi za prenos klavzule o pristojnosti v [taki] verigi“, ter v katerem so omenjena različna stališča, ki so jih zavzeli francoski pravni teoretiki.

11 — Generalni pravobranilec F. G. Jacobs je v točki 18 in naslednjih točkah sklepnih predlogov, predstavljenih 8. aprila 1992 v zadevi, ki je bila podlaga za zgoraj navedeno sodbo Handte, poudaril, da se je tedaj le v Belgiji, Franciji in Luksemburgu neposredna tožba končnega kupca proti proizvajalcu štela za pogodbeno.

12 — V delovnem dokumentu Komisije z dne 14. decembra 2010 z naslovom Povzetek analize učinkov, Spremeni dokument k predlogu uredbe o preoblikovanju Uredbe št. 44/2001 (SEC[2010] 1548 final, točka 2.3.1), je navedeno, da: „[v]elika večina podjetij EU, ki se ukvarja s čezmejno trgovino, uporabi sporazume o izbiri sodišča (skoraj 70 % vseh podjetij in 90 % velikih podjetij)“.

13 — Poudarjam, da bo povsem drugače, ko bo začela veljati Haaška konvencija o sporazumih o izbiri sodišča, sklenjena 30. junija 2005 (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 2005, katere besedilo je dostopno na naslovu www.hcch.net), saj bo potem potrebno, da bodo imele vse zadevne stranke stalno prebivališče v Uniji, da bodo določbe Uredbe št. 44/2001 prevladale nad določbami Konvencije. Podpis te konvencije je bil v imenu Evropske skupnosti odobren s Sklepom Sveta 2009/397/ES z dne 26. februarja 2009 (UL L 133, str. 1).

14 — Sporazum o izbiri sodišča se lahko nanaša na „spore, ki so ali ki bodo mogoče nastali“.

27. Poleg tega poudarjam, da čeprav predložitveno sodišče Sodišče na splošno sprašuje o pravnih „učinkih“ klavzule o pristojnosti v razmerju do končnega kupca, bo obseg odgovora, ki ga bom v teh sklepnih predlogih predlagal Sodišču, omejen na vprašanje morebitnega izvajanja tovrstne klavzule v škodo tretje osebe, pri čemer bom izključil primer, v katerem bi se ta tretja oseba sklicevala na klavzulo v svojo korist¹⁵. Glede na predmet spora o glavni stvari namreč odgovor na vprašani za predhodno odločanje s teh dveh zornih kotov nacionalnemu sodišču ne bo koristil pri rešitvi navedenega spora. Sodišče se mora torej izreči le glede uveljavljanja klavzule o pristojnosti nasproti končnemu kupcu, ne pa o njenih ostalih morebitnih učinkih.

28. Nazadnje naj spomnim, da je dele odgovora, ki so v sodni praksi v zvezi z Bruseljsko konvencijo, mogoče prenesti na Uredbo št. 44/2001, saj imajo določbe, ki jih zadeva predlog za sprejetje predhodne odločbe in ki se nanašajo na to uredbo, v bistvu enako besedilo kot določbe navedene konvencije, ki jih je Sodišče že razlagalo¹⁶. V obravnavanem primeru so določbe člena 17 Bruseljske konvencije in določbe člena 23 Uredbe št. 44/2001 v splošnem enake, čeprav obstajajo nekatere razlike med njimi. Glede na besedilo teh določb te razlike vseeno ne vplivajo na primerljivost elementov, ki so pomembni za odgovor na vprašani, ki sta bili Sodišču postavljeni v tej zadevi.

B – Morebiten zavezujoč učinek klavzule o pristojnosti, vstavljene v prvotni prodajni pogodbi, nasproti končnemu kupcu nekega artikla

29. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem za predhodno odločanje Sodišče v bistvu sprašuje, ali se proizvajalec, ki je stranka prve pogodbe v verigi, v kateri je določena klavzula o pristojnosti, v smislu člena 23 Uredbe št. 44/2001 lahko utemeljeno sklicuje na to klavzulo za izpodbijanje pristojnosti sodišča, kateremu je končni kupec predložil v obravnavo zadevo proti temu proizvajalcu, pri čemer je ta končni kupec tretja stranka pri navedeni pogodbi, vendar se sklicuje na slabo izvajanje te pogodbe s strani tožene stranke, oba pa imata sedež v različnih državah članicah.

30. Intervenientke v tem postopku so oblikovale različne predloge odgovorov. V nasprotju z družbo Refcomp, družbi Axa Corporate in Emerson popolnoma izključujeta prenosljivost klavzule o pristojnosti v razmerju do končnega kupca v takšnih okoliščinah. Nasprotno pa nemška in španska vlada dopuščata, da dogovorjena klavzula pod pogoji iz člena 23 Uredbe št. 44/2001 učinkuje nasproti končnemu kupcu, če je ta tretja oseba v skladu z nacionalnim pravom, ki se uporabi, popolnoma vstopila v pravice in obveznosti ene od strank prvotne pogodbe. Francoska vlada in Komisija pa menita, da je tako klavzulo mogoče proti končnemu kupcu uveljavljati le pod pogojem, da je ta podal soglasje k tej klavzuli v skladu z zahtevami iz tega člena, neodvisno od nacionalnega prava, ki se uporabi.

1. Priložnost za navedbo materialnega pravila o razlagi

31. Kljub temu, da je predložitveno sodišče ni tako zastavilo, pa je osrednja problematika, ki je podlaga prvemu vprašanju za predhodno odločanje, kot je razvidno iz stališč, ki sta jih zavzeli navedeni intervenientki, povezana z vprašanjem, ali mora Sodišče podati razlago člena 23 Uredbe št. 44/2001, ki bi se spreminjala glede na določbe nacionalnega prava, ki lahko urejajo sporno razmerje, ali ki bi veljala ne glede na vsebino teh določb.

15 — Do tega bi lahko prišlo, če bi tretja oseba menila, da bil lahko bil sporazum o pristojnosti, ki izhaja iz klavzule o pristojnosti, zanjo ugoden, na primer z vidika običajne sodne prakse določenega sodišča ali prava, ki se uporabi glede na kolizijska pravila zakonov države članice, v kateri ima ta oseba sedež.

16 — Sodba z dne 25. oktobra 2011 v združenih zadevah eDate Advertising (C-509/09 in C-161/10, ZOdl., str. I-10269, točka 39 in navedena sodna praksa).

32. Zadnjenavedena metoda bi v obravnavanem primeru zahtevala, da Sodišče ugotovi, ali je – če se navedeni člen 23 uporabi – klavzulo o pristojnosti v okoliščinah, kakršne so te v sporu o glavni stvari, mogoče uveljavljati proti tretji osebi ali ne, ne da bi se sklicevalo na učinke, ki bi jih lahko imelo pravo te ali one države članice na zadevno pravno razmerje¹⁷.

33. Po mojem mnenju bi imelo privilegiranje navedbe materialnega pravila, ki je lastno pravu Unije, to prednost, da bi zagotavljalo boljše delovanje pravil o pristojnosti, določenih v Uredbi št. 44/2001. Sodišče je namreč večkrat razsodilo, da se pojmov iz te uredbe zaradi zagotovitve polne učinkovitosti in enotne uporabe v vseh državah članicah načeloma ne sme razlagati z napotilom na notranje pravo ene ali druge zadevne države, ampak samostojno, predvsem ob upoštevanju sistema in ciljev navedenega akta¹⁸. Menim, da mora taka metoda razlage določb Uredbe št. 44/2001 Sodišče voditi ne le tedaj, ko zgolj opredeljuje besede, izraze ali pojme, ki jih vsebuje, temveč tudi, kadar je pozvano k določitvi predmeta ali obsega teh določb¹⁹.

34. V obravnavanem primeru bi, če bi se upoštevalo vsebino nacionalnega prava, ki se uporabi za zadevno pravno razmerje, to vprašanje prenosljivosti klavzule o pristojnosti prejelo odgovor, ki ne bi bil enoten, temveč spremenljiv, glede na razlike v pristopih, ugotovljene med pravnimi redi držav članic, v zvezi s pravno naravo razmerja med proizvajalcem nekega artikla in končnim kupcem tega artikla²⁰, poleg specifičnega vprašanja morebitne razširitve učinkov klavzule na tretjo osebo, ki z njo ni soglašala,.

35. Poleg tega bi, če bi Sodišče oblikovalo materialno pravilo, to olajšalo nalogo sodišč držav članic. Ker je znano, da Uredba o pravu, ki se uporabi za pogodbeno obligacijska razmerja²¹, ne ureja ne veljavnosti ne učinkov klavzul o pristojnosti, bi bilo z morebitnim sklicevanjem na nacionalno pravo tem sodiščem naloženo, da morajo ugotoviti, kateri pravni sistem je treba preučiti na tej podlagi. Vprašanje, kateri zakon uporabiti in kdaj, je kajpak klasično, kadar se v položaju, ki vsebuje mednarodne elemente, sklicuje na klavzulo o pristojnosti, vendar je težava glede uporabe pravil o koliziji zakonov še večja v primeru več pogodb, kakor je to v sporu o glavni stvari, saj lahko posredujejo številne zakonodaje²².

36. Tudi v interesu obeh strank v sporu bi bilo, da takoj vesta, ali je neko sodišče na podlagi klavzule o pristojnosti, vsebovane v pogodbi, ki je tožeča stranka ni podpisala, pristojno ali ne, ne da bi bili podvrženi negotovosti zaradi napotila na različna pojmovanja, veljavna v državah članicah. Po mojem mnenju bi se bilo treba odločiti za razlago člena 23 Uredbe št. 44/2001, ki vodi k temu, da določitev pristojnega sodišča ni odvisna od negotovih in nepredvidljivih okoliščin, k čemur Sodišče na splošno stremi.²³

17 — Haaška konvencija iz leta 2005 ne določa ničesar glede takega uveljavljanja. V obrazložitvenem poročilu v zvezi s to konvencijo se T. Hartley in M. Dogauchi nagibata k izboru kolizijske metode (glej točko 97: „Pod pogojem, da prvotni stranki privolita v sporazum o izbiri sodišča, lahko ta sporazum veže tretje osebe, ki vanj niso izrecno privolile, če je njihova sposobnost začeti postopek odvisna od njihovega prevzema pravic in obveznosti ene od prvotnih strank. Nacionalno pravo bo določilo, če je to tako“ in točke 142, 143 ter 294).

18 — Glej zlasti točko 44 sklepnih predlogov, predstavljenih v zadevi Folien Fischer in Fofitec (C-133/11), ki še poteka pred Sodiščem, in tam navedeno sodno prakso.

19 — Tako ima lahko opredelitev pojma „sporazum o pristojnosti“ iz člena 23 te uredbe učinek na določitev njegovih pravnih učinkov, kot je razvidno iz sodbe z dne 10. marca 1992 v zadevi Powell Duffryn (C-214/89, Recueil, str. I-1745, točka 11 in naslednje.).

20 — Glej točko 18 in naslednje točke zgoraj navedenih sklepnih predlogov, predstavljenih v zadevi Handte.

21 — Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL L 177, str. 6). Člen 1(2)(e) te uredbe iz njenega področja uporabe izključuje sporazume o izbiri sodišča.

22 — Zakon države članice, kjer ima sedež sodišče, ki mu je zadeva predložena, zakon države članice, kjer ima sedež sodišče, določeno s klavzulo o pristojnosti, zakon, ki se uporabi za prvotno pogodbo, ki vsebuje to klavzulo, ali pa zakon, ki se uporabi za pogodbo, ki jo je sklenila tretja oseba, proti kateri se klavzula uveljavlja (kot to predlaga španska vlada).

23 — Glej v zvezi z Bruseljsko konvencijo po analogiji sodbo z dne 27. oktobra 1998 v zadevi Réunion européenne in drugi (C-51/97, Recueil, str. I-6511, točka 34 in navedena sodna praksa).

37. Dodajam, da glede na to, da se je z Uredbo št. 44/2001 opustilo metodo pravil o koliziji zakonov, ki je bila uporabljena v sodbi *Industrie Tessili Italiana Como*²⁴ – to pa za to, da bi se doseglo večjo preprostost²⁵ – ponoven vnos razlage, ki temelji na tej metodi, ne bi bil skladen z razvojem, ki ga je tako želel doseči zakonodajalec Unije.

38. Parlament, ki se je pri dejanskem preoblikovanju člena 23 Uredbe št. 44/2001 dotaknil prav vprašanja, ki je predmet te zadeve, se je prav tako izrekel v prid sprejetja materialnega pravila, v katerem bodo navedeni pogoji, brez kakršnega koli napotila na pravne sisteme držav članic, tako da bi se omejilo učinkovanje sporazumov o izbiri sodišča, ki jih ureja ta člen, nasproti tretjim osebam, ki v te sporazume niso izrecno privolile, ob upoštevanju tveganja, ki obstaja v nasprotnem primeru, da so lahko kršene pravice teh oseb do polnega dostopa do sodišča.²⁶ Sodišču predlagam, da uporabi enak pristop.

2. Dobesedna razlaga člena 23 Uredbe št. 44/2001

39. Kot izhaja iz besedila člena 23 Uredbe št. 44/2001, so v njem določeni formalni in vsebinski pogoji za veljavnost dogovorov o pristojnosti, ki jih ureja, niso pa v celoti določeni obseg in učinki teh dogovorov. Zlasti ni določeno, katere osebe je mogoče šteti za „stranke“ takega dogovora, niti ni določeno, ali je klavzulo o izbiri sodišča mogoče prenesti s strank ene pogodbe na stranke druge pogodbe kot spremljevalno k lastništvu nekega artikla.²⁷

40. Edini izrecni element, ki ga vsebuje sedanje besedilo v zvezi s pravnimi učinki klavzul o pristojnosti, je ta, da je pristojnost sodišč, ki jih določita stranki, izključna.²⁸ Vendar pa ta vidik ne vpliva na morebiten zavezujoč učinek teh klavzul nasproti tretjim osebam.

41. Na terminološki ravni ugotavljam, da člen 23 Uredbe št. 44/2001 z besedami: „so se stranke *dogovorile*, [da mora biti za spore ... pristojno] določeno sodišče“ (moj poudarek), zahteva, da med strankami obstaja „dogovor“ glede izbire sodišča. Gre za spoštovanje avtonomije volje strank v sporu, ki upravičuje, da stranke določijo sodišče, ki ni tisto, ki bi moralo biti pristojno na podlagi navedene uredbe, kot je navedeno v uvodni izjavi 11 te uredbe, vendar je še vedno potrebno, da je tako pri tožeči stranki kot pri toženi stranki prisotna volja za predložitev spora temu sodišču.

42. Kot je Sodišče poudarilo v zvezi z ustrežno določbo Bruseljske konvencije,²⁹ je na podlagi vrste formalnih pogojev, določenih v členu 23 Uredbe št. 44/2001, dokaz obstoja soglasja strank, nasproti katerim se uveljavlja klavzula o pristojnosti, osrednji element veljavnosti te klavzule. Iz tega sledi, da če pride do izpodbijanja, mora načeloma sodišče, ki mu je zadeva predložena v obravnavo, posamično preveriti pravilno in ustrežno odobritev s strani osebe, proti kateri se taka klavzula uveljavlja.

24 — Glej predlog Komisije, ki je privedel do sprejetja Uredbe št. 44/2001 in v katerem je navedeno, da „[je bila] alternativna pristojnost iz člena 5, točka 1, v zvezi s pogodbeno določenim sodiščem, [...] spremenjena. Odslej je kraj izpolnitve obveznosti, ki je podlaga za tožbo, določen samostojno v dveh pogodbenih primerih: pri prodaji blaga in pri opravljanju storitev. S to rešitvijo se izogne napotilu na pravila mednarodnega zasebnega prava države, katere sodišču je bila zadeva predložena“ (COM(1999) 348 final, točka 4.2).

25 — Sodba z dne 6. oktobra 1976 (C-12/76, Recueil., str. I-1473).

26 — Zgoraj navedena Resolucija 2009/2140(INI) (uvodna izjava O in točka 13).

27 — Glede na to, da pojem „stranki“ v smislu te določbe v njej ni opredeljen, bi ga bilo mogoče *a priori* razumeti, kot da se nanaša bodisi na stranki sporazuma o pristojnosti bodisi na stranki spora, ki je predložen sodišču.

28 — To pomeni, da je sodiščem, ki bi bila ob neobstoju take klavzule na podlagi Uredbe št. 44/2001 pristojna, prepovedano odločati, razen če so se stranke drugače odločile.

29 — Sodišče je odločilo, da je namen formalizma, ki se zahteva s členom 17 Bruseljske konvencije, pridobiti dokaz o soglasju volje glede izbire sodišča.

Glej sodbo z dne 20. februarja 1997 v zadevi MSG (C-106/95, Recueil, str. I-911, točka 15 in navedena sodna praksa).

43. Res je, da je Sodišče priznalo, da bi lahko imela klavzula o pristojnosti pravne učinke v razmerju do osebe, ki z njo ni formalno soglašala, vendar le v posebnih okoliščinah, zlasti v sodbah v zvezi s konosamenti, h katerim se bom pozneje vrnil. Kot je navedla družba Refcomp, je Sodišče sicer res presodilo, da bi odobritev tovrstne klavzule lahko izhajala iz sprejetja statuta družbe³⁰, vendar v obravnavani zadevi nikakor ne gre za tak primer. Sodišče je takšne učinke prav tako dopustilo v sodbah, izdanih na področju zavarovanj, vendar le v korist tretje osebe³¹, in ob utemeljitvi s tem, da je bila ta tretja oseba upravičena iz pogodbenih pogojev v korist tretjih oseb, in pa z namenom zaščite šibkejši stranke³², ki je vsebovan v pravilih o pristojnosti s tega področja.³³ V podatkih v zvezi z obravnavano zadevo pa ni najti ne primerljivega mehanizma ne namena³⁴.

44. Nazadnje naj spomnim, da člen 23 Uredbe št. 44/2001 zahteva, da sodi dogovor o pristojnosti v „določeno pravno razmerje“. Ker je zakonodajalec Unije izjeme od navadnih pravil o pristojnosti iz navedene uredbe določil restriktivno, iz tega izhaja, da obseg klavzule o pristojnosti ne sme biti preširok³⁵. Vendar kot navaja družba Axa Corporate, evropska veriga pogodb, kakršna je ta, ki veže proizvajalca s končnim kupcem, ni „določeno pravno razmerje“, temveč več teh razmerij, v katerih „se lahko pogodbene obveznosti strank razlikujejo od pogodbe do pogodbe“, v skladu s tem, kar je poudarilo Sodišče³⁶.

3. Namenska razlaga člena 23 Uredbe št. 44/2001

45. V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba določbo prava Unije, katere razlaga se zahteva, razumeti tudi glede na cilje, ki so privedli do njenega sprejetja, in to velja zlasti za pravila o pristojnosti, ki jih določa Uredba št. 44/2001³⁷.

46. Iz uvodnih izjav 8 in 12 navedene uredbe je razvidno, da ta daje prednost tistim mehanizmom pristojnosti, ki med sporom in sodiščem, ki mora odločati, omogočajo posebno tesno povezavo. Vendar v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, dvomim, da bi bilo v skladu s tem ciljem dopustiti, da klavzula o pristojnosti ne zavezuje le strank, ki so jo določile, temveč tudi tretje osebe. Res je, da člen 23 Uredbe št. 44/2001 strankam takega dogovora dovoljuje, da se odločijo za sodišče, ki je oddaljeno od dejanskega središča spora³⁸, na primer zaradi nevtralnosti, in ki bi lahko bilo manj sposobno izvesti ukrepe, kot je denimo strokovno mnenje o napakah spornega artikla. Vendar pa kadar se tak dogovor uveljavlja proti tretji osebi, ki na primer ni sodelovala pri tej izbiri in katere

30 — V zgoraj navedeni sodbi Powell Duffryn je bilo za klavzulo o pristojnosti razglašeno, da učinkuje nasproti vsem delničarjem, ker naj bi bilo treba te statute šteti za pogodbo in ker je delničar s tem, ko je postal delničar družbe, soglašal s tem, da zanj veljajo vse določbe teh statutih, čeprav se z nekaterimi ni strinjal.

31 — Sodišče je potrdilo možnost, da se lahko tretja oseba – upravičenec iz zavarovalne pogodbe, sklenjene med zavarovateljem in zavarovalcem, *sklicuje* na tovrstno klavzulo, vstavljeno v pogodbo, tudi če je ni podpisala (sodba z dne 14. julija 1983 v zadevi Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung in drugi, 201/82, Recueil, str. 2503), vendar je izključilo, da bi se takšna klavzula *uveljavljala* proti tretji osebi – upravičencu, ki je ni odobrila (sodba z dne 12. maja 2005 v zadevi Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, ZOdl., str. I-3707).

32 — Glej v tem pogledu sklep iz točke 23 zgoraj navedene sodbe Russ.

33 — Člen 13, točka 2, Uredbe št. 44/2001 izrecno določa, da se klavzula o pristojnosti šteje v korist ne le zavarovalca, temveč tudi upravičenca iz zavarovanja, tudi če slednji ni podpisnik pogodbe.

34 — Prav tako se ne strinjam s stališčem nemške vlade glede navedbe, da odstavek 4 člena 23 Uredbe št. 44/2001 določa učinke klavzule o pristojnosti v razmerju do ustanovitelja sklada, skrbnika sklada ali upravičenca sklada, ne glede na to, ali gre za člane ali prvotne upravičence sklada ali ne. Po mojem mnenju je predmet tega besedila specifičen za sklad in se ga ne sme razširiti na razmerja med proizvajalcem in končnim kupcem.

35 — Takšne klavzule se ne sme oblikovati tako splošno, da bi zajemala vse spore, ki lahko nastanejo med strankami, ne glede na to, kakšne so pogodbe, ki so jih sklenile.

36 — Glej točko 17 zgoraj navedene sodbe Handte.

37 — Glej, med drugim, novejšo sodbo z dne 19. julija 2012 v zadevi Mahamdia (C-154/11, točka 60 in naslednje).

38 — Glej zgoraj navedeno sodbo Castelletti (točka 46 in naslednje ter navedena sodna praksa), v kateri je navedeno, da člen 17 Bruselske konvencije, ki je enak navedenemu členu 23, ne omenja nikakršnega objektivnega povezovalnega elementa med spornim razmerjem in določenim sodiščem.

interesi so lahko v državi članici, ki ni tista, ki zadeva pogodbeni stranki, to tveganje oddaljitve ni zavestno sprejeto. Poleg tega je navedeno tveganje povečano v evropski verigi pogodb, saj je ugotovljeno, da je to tveganje toliko večje, kolikor je višje število vmesnih pogodb med pogodbo, ki vsebuje klavzulo o pristojnosti, in pogodbo, ki jo je sklenil končni kupec, ki zatrjuje tovarniško napako.

47. Drug temeljni cilj Uredbe št. 44/2001 se nanaša na poenotenje različnih pravil o pristojnosti, ki se uporabljajo v državah članicah Unije. Za doseg tega cilja je po eni strani potrebno določiti „skupna pravila o pristojnosti“, kot je navedeno v uvodni izjavi 8 omenjene uredbe, po drugi strani pa tudi izpeljati načela razlage teh pravil, ki vodijo do tega, da vsa sodišča držav članic ta pravila izvajajo enotno. Kar zadeva klavzule o pristojnosti, ki jih ureja člen 23 Uredbe št. 44/2001, tak izid ne bi bil zadostno zagotovljen, če usode teh klavzul – in zlasti njihovega učinkovanja nasproti tretjim osebam – ne bi urejalo načelo, ki izhaja iz standardiziranega materialnega pravila, temveč bi bile določene z napoltilom na različne pravne sisteme držav članic.

48. Uredba št. 44/2001 želi zagotoviti tudi predvidljivost sodne pristojnosti, kot je navedeno v uvodni izjavi 11 te uredbe³⁹, in torej pravno varnost vseh strank v sporu⁴⁰, zlasti s klavzulami o pristojnosti.

49. Po mojem mnenju merila pravne varnosti strank v obravnavanem primeru ni lahko izvajati, saj to, kar je predvidljivo za toženo stranko, ni nujno predvidljivo za tožečo stranko, in obratno. Po eni strani je italijanski proizvajalec, proti kateremu je vložena tožba, v svoje splošne prodajne pogoje vključil klavzulo o pristojnosti, da bi lahko predvidel sodišče, pri katerem bi bil lahko proti njemu sprožen postopek v zvezi s pogodbo, ki jo je sklenil s prvim italijanskim kupcem spornih artiklov. Po drugi strani francoski končni kupec ni podpisal pogodbe, ki bi vsebovala to klavzulo in mu je bil obstoj te klavzule lahko razumno neznan, dokler se ta ni v sporu uveljavljala proti njemu, in sicer v postopku v zvezi z artikli, nameščenimi na francoskem ozemlju.

50. Če se zahtevo po predvidljivosti razume splošneje in bolj objektivno, to pomeni neodvisno od stališča strank v sporu⁴¹, je treba tukaj spomniti, da bi morebitna uporaba metode kolizije zakonov namesto oblikovanja materialnega pravila škodovala tej zapovedi. Ta metoda bi bila namreč hkrati vir zapletov – glede na težave pri določitvi prava, ki se uporabi za klavzulo o pristojnosti, kakršna je ta v sporu o glavni stvari – in negotovosti, ki bi iz tega izhajale na podlagi uporabljenega nacionalnega prava⁴².

51. Nazadnje, v zvezi z namenom, lastnim členu 23 Uredbe št. 44/2001, poudarjam, da se želi dovoliti pristojnost sodišč, ki niso tista, ki bi morala načeloma odločati na podlagi določb navedene uredbe⁴³. Ugotovitev, da ima takšna pristojnost, podaljšana na podlagi same volje strank, naravo izjeme⁴⁴, bi morala v skladu z ustaljenim stališčem Sodišča⁴⁵ voditi k strogi razlagi navedenega člena. Sodišče je bolj na splošno tudi presodilo, da pravila o pristojnosti, ki so izjeme od načelnih pravil, ne smejo omogočiti razlage, ki bi preseгла primere, izrecno predvidene z Uredbo št. 44/2001.⁴⁶ Iz tega sklepam,

39 — V njej je navedeno, da „morajo biti pravila o pristojnosti čim bolj predvidljiva. [...]“.

40 — Sodba z dne 23. aprila 2009 v zadevi Falco Privatstiftung in Rabitsch (C-533/07, ZOdl., str. I-3327, točka 22 in navedena sodna praksa).

41 — Glej v tem smislu točko 1.1 zgoraj navedenega predloga Uredbe COM(1999) 348 final, v katerem je „pravna varnost na področju sodne pristojnosti“ povezana s „pravilnim delovanjem notranjega trga“.

42 — Glede povezave med samostojno opredelitvijo posebne pristojnosti in cilji predvidljivosti in poenotenja pravil o pristojnosti glej zlasti sodbo z dne 11. marca 2010 v zadevi Wood Floor Solutions Andreas Domberger (C-19/09, ZOdl., str. I-2121, točka 23).

43 — V skladu s splošnimi pravili o pristojnosti, navedenimi v oddelku 1 poglavja II Uredbe št. 44/2001, ali posebnimi pravili o pristojnosti, določenimi v oddelkih, ki sledijo temu.

44 — V uvodni izjavi 11 te uredbe je navedeno, da „[mora] pristojnost [...] po stalnem prebivališču toženca [...] vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi [...] avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina“ (moj poudarek).

45 — Glej v zvezi s členom 17 Bruseljske konvencije sodbi z dne 14. decembra 1976 v zadevi Estasis Salotti di Colzani (24/76, Recueil, str. 1831, točka 7) in v zadevi Galeries Segoura (25/76, Recueil, str. 1851, točka 6).

46 — Sodba z dne 17. septembra 2009 v zadevi Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, ZOdl., str. I-8661, točka 39 in navedena sodna praksa).

da imajo lahko takšne klavzule zavezujoče učinke v razmerju do tretjih oseb le v primerih, določenih z Uredbo št. 44/2001 in opredeljenih s sodno prakso Sodišča, tako da lahko tretje osebe zavezujejo le, če je dokazano, da je zadevna oseba vanje privolila v pogojih, skladnih s pogoji, določenimi v navedenem členu.

4. Drugačna razlaga na podlagi predhodnih sodb Sodišča

52. Predložitveno sodišče tega ne navaja v obrazložitvi svoje odločbe, vendar iz stališč družbe Refcomp izhaja, da ta družba svoj ugovor nepristojnosti utemeljuje v glavnem z vrsto sodb Sodišča, izdanih na področju pogodb o pomorskem prevozu. Glede na te sodbe je Sodišče dopustilo, da se v razmerju med prevoznikom in tretjo osebo prenese klavzula o pristojnosti, določena v konosamentu, ki je bil določen med prevoznikom in naročnikom in ki ga je nato naročnik prenesel na tretjo osebo, ne da bi moralo sodišče, ki mu je zadeva predložena v obravnavo, preveriti, ali je ta tretja oseba dala soglasje h klavzuli, saj ta vstopi v pravice in obveznosti naročnika po nacionalnem pravu, ki se uporabi na podlagi pravil o koliziji zakonov, ki veljajo v državi članici, v kateri je sedež sodišča, ki mu je zadeva predložena v obravnavo⁴⁷. Družba Refcomp ter nemška in španska vlada iz tega sklepajo, da obstaja splošno pravilo, v skladu s katerim bi se s prenosljivostjo tovrstne klavzule delila usoda pravic in obveznosti, na katere se ta navezuje.

53. Vendar pa tako kot družbi Axa Corporate in Emerson ter francoska vlada in Komisija menim, da odgovorov iz teh sodb ni mogoče prenesti na obravnavano zadevo. Ob ponovnem upoštevanju narave izjem, ki jo imajo pristojnosti, ki temeljijo na klavzulah o pristojnosti, in restriktivnega pristopa, ki mu je treba slediti za opredelitev obsega določb člena 23 Uredbe št. 44/2001⁴⁸, menim, da te sodne prakse ni mogoče razširiti zunaj specifičnega področja konosamentov, na katerem je bila sprejeta. Ne sme se pozabiti, da se spor o glavni stvari nanaša na neposredno tožbo za ugotovitev civilne odgovornosti, ki je sledila v vrsti prodajnih pogodb, kjer je prišlo do prenosa lastnine artikla z enega kupca na drugega, in ne na tristransko razmerje, ki temelji na konosamentu, katerega pravna narava je zelo posebna.

54. Naj namreč spomnim, da je konosament potrdilo, ki ga pomorski prevoznik izda pošiljatelju blaga oz. „naročniku“ kot potrditev prevzema tega tovora in kot zavezo, da ga bo ob predložitvi tega dokumenta dostavil. Na njem so navedeni zlasti glavni pogoji prevozne pogodbe, sklenjene med temi strankami, med njimi morebitna klavzula o pristojnosti. V večini pravnih sistemov držav članic, ki so v zvezi s tem usklajeni, predstavlja tudi vrednostni papir, s katerim se lahko trguje in ga je mogoče unovčiti ter ki lastniku omogoča, da blago med tem, ko potuje, proda kupcu, ki kot nosilec konosamenta postane naslovnik blaga in imetnik vseh pravic in obveznosti naročnika v razmerju do prevoznika. Menim, da se za imetnika vrednostnega papirja, ki se prenaša z indosamentom – čeprav je tretja oseba v razmerju do prvotne prevozne pogodbe, ki je ni sklenil – šteje, da je pristopil k bistveni vsebini te pogodbe, zlasti h klavzuli o izbiri sodišča, pod pogojem, da nacionalno pravo, ki se uporabi, določa prenos pravic in obveznosti naročnika nanj.

55. Nasprotno pa pri veriženju prodajnih pogodb nakup nekega artikla ne povzroči prenosa vseh pravic in obveznosti z ene od strank prvotne pogodbe v korist in v breme tretje osebe, tako da bi prišlo do nadomestitve prve osebe s to zadnjenavedeno osebo. Drugače kot tretja oseba, ki je imetnik konosamenta, pa končni kupec, ki je podpisal drugačno pogodbo, dejansko ne vstopi v prvotno pravno razmerje, čeprav ima v nekaterih nacionalnih pravnih sistemih – kot v francoskem – pravico vložiti tožbo za ugotovitev civilne odgovornosti neposredno proti proizvajalcu. Po mojem mnenju je zato, ker končni kupec glede na pogodbo, ki vsebuje klavzulo o pristojnosti, ostaja tretja oseba, potrebno, da sodišče, ki mu je spor predložen v obravnavo, preveri, ali je ta kupec lahko veljavno pristopil k tej klavzuli, ki jo je določil proizvajalec v pogojih, navedenih v Uredbi št. 44/2001.

47 — Zgoraj navedene sodbe Russ (točka 24 in naslednje), Castelletti (točka 41 in naslednje) in Coreck (točke od 23 do 27 in 30).

48 — Glej zgoraj navedeni sodbi Estasis Salotti di Colzani in Galeries Segoura.

56. Glede na vse navedeno menim, da je treba na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 23 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da klavzula o pristojnosti, dogovorjena med proizvajalcem nekega artikla in enim od kupcev tega artikla in ki spada na področje določb navedenega člena, nima zavezujočih učinkov proti končnemu kupcu tega artikla, ki ni stranka pogodbe, ki vsebuje to klavzulo, niti proti zavarovatelju, ki vstopi v pravice končnega kupca⁴⁹, razen če se dokaže, da je slednji privolil v klavzulo na enega od načinov, določenih v navedenem členu.

57. Materialno pravilo, katerega uvedbo tako priporočam Sodišču, bi bilo v skladu z načelom relativnega učinka pogodb, ki prevladuje v večini nacionalnih pravnih sistemov. Njegova prednost bi bila tudi ta, da bi šlo v isto smer kot revizija Uredbe št. 44/2001, ki trenutno poteka zlasti v zvezi s členom 23 in ki sem jo omenil zgoraj⁵⁰.

58. Ob upoštevanju tega predloga, da naj bo odgovor nikalen, se po mojem mnenju ni treba dalje izreči glede drugega dela prvega vprašanja za predhodno odločanje, ki se podredno nanaša na opredelitev pogojev, v katerih bi se lahko tovrstna klavzula v verigi pogodb avtomatsko prenesla na tretjo osebo, pri čemer moram spomniti, da je veljavno podano soglasje te osebe h klavzuli po mojem mnenju odločilno merilo učinkovanja te klavzule.

C – Morebiten vpliv nepogodbene narave neposredne tožbe končnega kupca proti proizvajalcu

59. Drugo vprašanje za predhodno odločanje se nanaša na vpliv – z vidika pravnih učinkov klavzule o pristojnosti v okoliščinah, kakršne so te v sporu o glavni stvari – stališča, ki ga je Sodišče zavzelo v zgoraj navedeni sodbi Handte. Čeprav predložitvena odločba ne pojasnjuje natančno povezave, ki obstaja med to problematiko in problematiko iz navedene sodbe, menim, da je glede na to, kako ga je Cour de cassation oblikovalo⁵¹, to drugo vprašanje postavljeno predvsem za primer, če bi bil odgovor na prvo vprašanje – v nasprotju s tem, kar predlagam – pritrđen.

60. V skladu z navedeno sodbo⁵² se posebno pravilo o pristojnosti „v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji“, določeno v členu 5, točka 1, Bruseljske konvencije in ki je enako členu 5, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ne uporabi za tožbo, ki jo končni kupec vloži neposredno proti proizvajalcu zaradi napak kupljenega artikla ali zaradi neustreznosti tega artikla za uporabo, za katero je namenjen. Iz tega izhaja, *a contrario*, da takšna tožba spada med „zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti“ v smislu člena 5, točka 3, enega ali drugega od navedenih aktov⁵³, ki je določba, iz katere je razvidno, da je pristojno sodišče sodišče kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka.

61. Komisija ugotavlja, da je vprašanje učinkovanja klavzule o pristojnosti proti tretji osebi tesno povezano s pravno naravo razmerja med to osebo in eno od strank pogodbe, ki vsebuje klavzulo o pristojnosti. Meni, da je posledica neobstoja pogodbene vezi med končnim kupcem in proizvajalcem, ki ga je Sodišče ugotovilo v zgoraj navedeni sodbi Handte, ta, da ta klavzula med njima ni bila „dogovorjena“ v smislu člena 23(1) Uredbe št. 44/2001. Družba Emerson zatrjuje tudi, da to, da je Sodišče tožbo končnega kupca proti proizvajalcu opredelilo kot zadevo v zvezi z delikti, nujno pomeni, da takšna klavzula ne učinkuje proti končnemu kupcu.

49 — Vprašanje učinkov klavzule o pristojnosti v razmerju do zavarovatelja, ki je v tem primeru vstopil v pravice tretje osebe in ne v pravice stranke prvotne pogodbe, predložitveno sodišče navaja šele v drugem vprašanju za predhodno odločanje, vendar bi se ga v resnici lahko postavilo v enaki obliki v okviru prvega vprašanja. Zdi se mi jasno, da če do subrogacije pride v skladu s pravnimi pravili, ki se uporabijo, zavarovatelj, ki je povrnil škodo končnemu kupcu, tega nadomesti tako, da lahko načeloma vse pravice, ki pripadajo temu kupcu, izvršuje proti osebi, ki je morebiti odgovorna za krit škodni dogodek, in sicer v enakih pogojih, zlasti glede pravil o sodni pristojnosti.

50 — Ugotavljam, da Parlament v zgoraj omenjeni resoluciji 2009/2140(INI) posebej navaja primer tretjih oseb, ki jih lahko zavezuje klavzula o pristojnosti iz konosamentov, in predlaga sprejetje posebnega materialnega pravila za to vprašanje, nedvomno zaradi njegovih posebnosti.

51 — „Ali klavzula o pristojnosti *učinkuje* tudi za končnega kupca in zavarovatelje, ki so vstopili v njegove pravice, *tudi če* [...]?“ (moj poudarek).

52 — Glej zlasti točko 16 in naslednje.

53 — Ta pojem namreč zajema vse tožbe, namenjene izpodbijanju odgovornosti tožene stranke, brez navezovanja na zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji. Glej po analogiji v zvezi s tožbo, ki jo je naslovnik blaga vložil proti tistemu, ki ga je štel za dejanskega prevoznika, zgoraj navedeno sodbo Réunion européenne in drugi (točka 22 in navedena sodna praksa).

62. Francoska vlada nasprotno meni, da omenjeno besedilo navedene sodbe Handte ne ovira uporabe člena 23 Uredbe št. 44/2001. Enako družba Refcomp ter nemška in španska vlada menijo, da se vprašanje v zvezi s pogodbeno oziroma nepogodbeno naravo neposredne tožbe končnega kupca pravno razlikuje od vprašanja učinkov klavzule o pristojnosti v razmerju do tega kupca.

63. Jaz pa menim, da odgovor na drugo vprašanje ni potreben, saj po mojem mnenju opredelitev pojma zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji v smislu člena 5, točka 1, Uredbe št. 44/2001, kakršna izhaja iz zgoraj navedene sodbe Handte, nima nikakršnega neposrednega vpliva na razlago člena 23 navedene uredbe, glede na to, da prvonavedena določba vsebuje posebna pravila o pristojnosti v teh zadevah, ne da bi kakor koli obravnavala pravne učinke klavzule o pristojnosti iz pogodbe proti tretjim osebam. Spor, ki je v obravnavanem primeru predložen v odločanje predložitvenemu sodišču, pa se nanaša le na to zadnjo problematiko, glede katere se Sodišče v sodbi Handte ni izreklo in na podlagi nobenega elementa obrazložitve te sodbe ni mogoče šteti, da bi tam uporabljeno razlogovanje veljalo tudi – z razširitvijo ali po analogiji – tudi v tej zadevi.

64. Če Sodišče kljub temu presodi, da bi bilo koristno odgovoriti na postavljeno vprašanje, menim, da bi bilo precej nelogično odločiti:

- po eni strani, kot je bilo to storjeno v zgoraj navedeni sodbi Handte, da tožba končnega kupca proti proizvajalcu v okviru verige pogodb v skladu s pravom Unije nima pogodbenega temelja, in sicer zaradi neobstoja prostovoljne zaveze⁵⁴ med tema strankama,
- in po drugi strani, da bi se lahko na klavzulo o pristojnosti, določeno v pogodbeno-pravnem razmerju, zgolj na podlagi spremljevalnega prenosa te klavzule v taki verigi proti končnemu kupcu skliceval proizvajalec, ki pa je sam tisti, zoper katerega bi morala biti v skladu z navedeno sodbo vložena tožba iz naslova delikta.

65. Priznati moram, da lahko povezava med pravili o pristojnosti iz Uredbe št. 44/2001 in materialnimi pravili nacionalnega prava, navajanimi v sporu o glavni stvari, privede do nekoliko protislovnega položaja. Namreč glede na to, da klavzula o pristojnosti, ki jo je določil zadevni proizvajalec, v skladu s členom 23 navedene uredbe – kot Sodišču predlagam, naj ga razlaga – ne učinkuje nasproti končnemu kupcu, ki z njo ni soglašal, si bo moral ta proizvajalec zagotoviti obrambo pred sodiščem države članice, ki ni tista, v kateri ima sedež, in katerega pristojnost temelji na določbah te uredbe, ki v skladu z zgoraj navedeno sodbo Handte veljajo v zadevah v zvezi z delikti, ne pa v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji, medtem ko se bo moral braniti proti tožbi, katere predmet je njegova pogodbeno odškodninska odgovornost in ne odškodninska odgovornost iz naslova delikta, po francoskem pravu.

V – Predlog

66. Na podlagi navedenih preudarkov Sodišču predlagam, naj na predlog za sprejetje predhodne določbe, ki ga je vložilo francosko Cour de cassation, odgovori:

Člen 23 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da klavzula o pristojnosti, določena v prodajni pogodbi, ki je sklenjena med proizvajalcem in prvotnim kupcem nekega artikla in ki se umešča v verigo pogodb, ki so jih podpisale stranke s sedeži v različnih državah

54 — Spomnim naj, da je taka zaveza merilo opredelitve, ki ga je Sodišče večkrat uporabilo za samostojno opredelitev pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu člena 5, točka 1, Bruseljske konvencije in torej Uredbe št. 44/2001. Glej sodbo z dne 20. januarja 2005 v zadevi Engler (C-27/02, ZOdl., str. I-481, točka 50 in navedena sodna praksa).

članicah, ne učinkuje nasproti končnemu kupcu tega artikla niti proti zavarovatelju, ki je vstopil v pravice tega kupca, razen če se dokaže, da je ta tretja oseba izrecno soglašala s klavzulo v pogojih, določenih v navedenem členu.